

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟ

ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Ξάνθης Αγαπητός
Αρχιτέκτονας

Ρόδος Ιούλιος 1996

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Ξεκινώντας θα ήθελα να τονίσω το γεγονός ότι ο νομός Δωδεκανήσου και ειδικότερα η Ρόδος είναι από τις πύο ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές της Ελλάδος. Κατά τους μετριότατους υπολογισμούς η Ρόδος σε επίπεδο επισκεπτών δέχεται το 25% (9.000.000 περίπου διανυκτερεύσεις το έτος 1995), και σε επίπεδο συναλλάγματος περίπου το 30% (162 δις δρχ. περίπου το έτος 1995), σε πανελλήνια κλίμακα.

Αυτό είχε σαν συνέπεια να αναπτύσσεται ο Νόμος μονόπλευρα θεωρώντας το τουρισμό σαν μοναδική αιχμή για την συνολική ανάπτυξη του. Η ανάπτυξη του τουριστικού τομέα ξεκινάει για την Δωδεκάνησο από την δεκαετία του '60 όπου αυξάνεται υπέρμετρα την δεκαετία του '80 με όλες τις ανάλογες συνέπειες, για να φθάσουμε το 1995 όπου η **Δωδεκάνησος αριθμεί 103.000 νόμιμες κλίνες ξενοδοχείων και 30.000 περίπου κλίνες ενοικιαζομένων δωματίων.**

Αυτό είχε σαν συνέπεια μερικές θετικές εξελίξεις σε ορισμένους δείκτες. Ξεκινώντας μπορούμε ν' αναφέρουμε την πληθυσμιακή αύξηση (12,78% την δεκαετία του '80) των νησιών σε σχέση με άλλες περιοχές της Ελληνικής Επικράτειας.

Σήμερα ο Νομός αριθμεί 163.470 άτομα με την απογραφή του 1991. Ομως αυτά τα δημογραφικά δεδομένα είναι σχετικά και βεβαίως και απατηλά αφού οφείλονται σε 4-5 μόνο νησιά και πολύ περισσότερο στην Ρόδο και Κώ, όπου συγκεντρώνεται ο κύριος όγκος του πληθυσμού στον Νομό. Ενα άλλο θετικό στοιχείο είναι το κατά κεφαλή εισόδημα και ο δείκτης απασχόλησης όπου είναι αρκετά ικανοποιητικοί.

Βεβαίως η κύρια απασχόληση είναι στο δευτερογενή και κυρίως στον τριτογενή τομέα (85% των απασχολούμενων). Η παρακάτω ανάλυση αναφέρει την κατανομή των απασχολούμενων στους κυριότερους κλάδους της οικονομίας (στοιχεία ΕΒΕΔ 1988) στο Νομό:

37,9%	εργάζεται στον κλάδο των εστιατορίων και ξενοδοχείων
6,3%	στις μεταφορές, αποθηκεύσεις και επικοινωνίες
5,2%	στις τράπεζες και ασφάλειες
4,6%	στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών

Επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τομέας Δημοσίων και ιδιωτικών Επενδύσεων με τα διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα που έδωσαν μιά οικοδομική άνθιση στον Νομό, με συνέπεια την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και απασχόλησης. Βεβαίως την μερίδα του λέοντος στις ιδιωτικές επενδύσεις αποροφά ο τουριστικός τομέας. Στο Νομό Δωδεκανήσου το 80% περίπου του συνολικού ύψους των ιδιωτικών επενδύσεων και το 85% περίπου των νέων θέσεων εργασίας αφορούν τις τουριστικές αμιγείς επιχειρήσεις.

Όσο αφορά τις δημόσιες επενδύσεις παρατηρείται μία σχετική ικανοποιητική χρηματοδότηση στον τουριστικό κλάδο (Συγκοινωνίες, σχέδια οικισμών, ύδρευση, αποχέτευση, Μνημεία, Μουσεία κ.λ.π.), όχι όμως και στην πρωτογενή και δευτερογενή παραγωγή των νησιών.

Ο τουρισμός λοιπόν καλά κρατεί στα Δωδεκάνησα. Παράλληλα η γενική εικόνα της ανάπτυξης στον Νομό, αποδεικνύει ότι τα Δωδεκάνησα είναι σε θετική πορεία.

Το άσχημο όμως στην όλη υπόθεση εξακολουθεί να είναι ότι οι ενθαρρυντικοί δείκτες οφείλονται στην έντονη ανάπτυξη 3-4 μόνο νησιών, ενώ στα υπόλοιπα παρατηρείται μία σχετική υστέρηση.

Μία άλλη διαπίστωση σοβαρή στην τουριστική ανάπτυξη του Νομού είναι η κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού.

Στα Δωδεκάνησα η κατηγορία κλινών με την μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης είναι τα ξενοδοχεία Α' κατηγορίας που αποσπούν το 29,0% περίπου της συνολικής προσφοράς κλινών κατά τα τέλη του 1994.

Στα Δωδεκάνησα υπάρχουν περισσότερες από τις 4 στις 10 κλίνες της χώρας, στην κατηγορία των "Bungalows" πολυτελείας και Α' τάξεως.

Εξίσου μεγάλο ποσοστό κλινών επί πανελληνίου επιπέδου (περίπου 3 στις 10) συγκεντρώνουν τα Δωδεκάνησα στα "Ξενοδοχεία και Bungalows Γ' τάξεως και στα ξενοδοχεία Γ' τάξεως.

Η ανά νησί κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού αποδεικνύει ότι τα 60% της συνολικής δυναμικότητας του συμπλέγματος βρίσκεται στο νησί της Ρόδου. Η σχετική προσφορά της Κώ βρίσκεται στο περίπου ήμισυ της Ρόδου, ενώ όλα τα άλλα νησιά μαζί συγκεντρώνουν το υπόλοιπο.

Τέλος ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανά νησί επισκόπηση του δείκτη που προκύπτει ως λόγος προς τον αντίστοιχο αριθμό μόνιμων κατοίκων της ίδιας περιοχής.

Ουσιαστικά ο δείκτης αυτός φανερώνει τις δυνατότητες αλλά ενδεχομένως και τα προβλήματα που προκύπτουν σε κάθε περιοχή στις περιόδους αιχμής.

Στα Δωδεκάνησα λοιπόν λαμβάνοντας υπόψη τα νόμιμα ξενοδοχειακά καταλύματα, ο δείκτης αυτός είναι 72,2%, την στιγμή που στο σύνολο της χώρας είναι μόλις 7,9%.

Η Ρόδος ακολουθεί τον μέσο όρο των νησιών. Τα νησιά Κώς, Πάτμος και Τήλος ο δείκτης αυτός είναι μεγαλύτερος από το 100%.

Στην Κώ για παράδειγμα το 127,9 σημαίνει πρακτικά ότι όταν υπάρχει πληρότητα 100% στα καταλύματα του νησιού, τότε εκείνη την ημέρα οι εκεί τουρίστες είναι κατά 27,9% περισσότεροι από τους μόνιμους κατοίκους του νησιού αυτού.

Ο τουρισμός στα Δωδεκάνησα προέρχεται κυρίως από το εξωτερικό με πτήσεις CHARTE. Το ποσοστό των διανυκτερεύσεων των Ελλήνων στα εξεταζόμενα νησιά κυμαίνεται μεταξύ 5-7%, την στιγμή που σε πανελλήνιο επίπεδο η αναλογία αυτή είναι πάνω από 30%.

Από τα διαθέσιμα στοιχεία διαπιστώνεται ότι τα καταλύματα που προτιμούν οι αλλοδαποί είναι αυτά της Α' τάξης. Ακολουθούν κατά σειρά τα Γ' και Β' σε μία τάση κατάκτησης της δεύτερης θέσης από τα τελευταία. Ταυτόχρονα όμως τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένας σταδιακός περιορισμός της προτίμησης στα ξενοδοχεία πολυτελείας.

Τις περισσότερες διανυκτερεύσεις στα νησιά πραγματοποιούν οι Γερμανοί και ακολουθούν οι Αγγλοι. Η μέση διάρκεια παραμονής, όπως εκφράζεται με το πηλίκο του αριθμού των διανυκτερεύσεων προς τον αριθμό των αφικνουμένων τουριστών είναι 10,3 νύχτες, όσον αφορά τους αλλοδαπούς και μόνο 4,1 νύχτες αν περιορισθεί κανείς στους Έλληνες τουρίστες.

Η κατά μήνα κατανομή των αφίξεων - διανυκτερεύσεων είναι πρότυπο μαζικού τουρισμού με εξαίρεση την Ρόδο και Κώ όπου δεν παρουσιάζεται έξαρση μόνο 1,2 μήνες (όπου παρουσιάζεται στα υπόλοιπα νησιά), αλλά μία ισόρροπη κορύφωση κατά την διάρκεια όλης της περιόδου αιχμής (Απρίλιο - Οκτώβριο).

Αν απομακρυνθεί κανείς από τους ισοπεδωτικούς μέσους όρους σε επίπεδο Νομού διαπιστώνεται αμέσως η ασύμμετρη χωροκατανομή των εγκαταστάσεων διαμονής. Πιο αναλυτικά εύκολα διακρίνονται τρεις διαβαθμίσεις τουριστικής ανάπτυξης "τρεις ταχύτητες" που ισχύουν τόσο για την προσφορά όσο και την ζήτηση.

Πιο αναλυτικά στην Ρόδο και Κώ παρατηρείται εντονότατα η προώθηση προγραμμάτων μαζικού τουρισμού με σχεδόν αποκλειστικά διεθνή προσανατολισμό. Σε άλλα τρία ή τέσσερα νησιά (Κάρπαθος, Κάλυμνος, Πάτμος και Λέρος) εντοπίζεται ένα σημαντικό επίπεδο τουριστικής κίνησης, μεγέθους όμως μικρότερο της Ρόδου και Κώ, όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό εξαρτημένο από τις ξένες αγορές.

Τέλος στα υπόλοιπα νησιά λαμβάνει χώρα ένα ασήμαντο μέγεθος τουριστικής ζήτησης, τουλάχιστον όπως καταγράφεται επισήμως.

Όλες οι προηγούμενες αναφερθείσες "επιδόσεις" είναι αξιόλογες αν όχι εντυπωσιακές.

Στα Δωδεκάνησα και στην ίδια την Ρόδο είναι περιοχές όπου ανθεί η μονοκαλλιέργεια του τουριστικού προϊόντος.

Οι Δωδεκανήσιοι πρέπει να δώσουν λοιπόν σ' αυτό το προϊόν ένα μεγαλύτερο πλουραλισμό και ορθολογική διάσταση. Πρέπει να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν όχι μόνο καταλύματα αλλά και συνεδριακά κέντρα, και αθλητικές εγκαταστάσεις, και μαρίνες, και υδροθεραπευτήρια. Επίσης ο κοινωνικός εξοπλισμός των νησιών (νοσοκομεία, δίκτυα αποχέτευσης, οδικό δίκτυο, αεροδρόμια, λιμάνια, βιολογικοί καθαρισμοί κ.λ.π.) πρέπει ν' αναβαθμισθεί προς όφελος των τουριστών αλλά και των μονίμων κατοίκων τους.

Σήμερα η τουριστική εγκατάσταση πρέπει να μελετάται κυρίως σε σχέση με το περιβάλλον και την προστασία του. Οι κάτοικοι των νησιών ειδικά, είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένοι προς αυτήν την κατεύθυνση εκτός βεβαίως ελαχίστων εξαιρέσεων και γίνεται συνεχώς προσπάθεια προς τον στόχο αυτό.

Πιστεύω ότι με την ανάλογη στελέχωση του Δημόσιου Τομέα και με την συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και με τα κατάλληλα όργανα ελέγχου (μικτές επιτροπές εμπλεκόμενων φορέων - υπηρεσιών ανά νησί) τα θέματα προστασίας περιβάλλοντος και μπορούν να εξασφαλισθούν και να επιλυθούν.

Επίσης τα ξενοδοχειακά καταλύματα οφείλουν και πρέπει να τηρούν τις τεχνικές προδιαγραφές του ΕΟΤ και ΓΟΚ. Μόνο έτσι μπορεί να καταπολεμηθεί η παράνομη τουριστική δραστηριότητα (παραξενοδοχεία). Βεβαίως ο ΕΟΤ έδωσε την δυνατότητα με το Νόμο 2160/93 να νομιμοποιηθούν μία σειρά επί πλέον δωμάτια και κοινόχρηστοι χώροι ξενοδοχειακών κυρίων και μη εγκαταστάσεων χωρίς σοβαρές τεχνικές προδιαγραφές. Είναι αυτό ένα θέμα το οποίο πρέπει να αναλυθεί με βάση την ισχύουσα πολεοδομική νομοθεσία.

Η Δωδεκάνησος δεν χρειάζεται άλλες κλίνες και ιδιαίτερα στα (4) αναπτυγμένα νησιά Ρόδο, Κώ, Πάτμο και Κάρπαθο.

Μπορεί να επεκταθεί τμηματικά ο ισχύων κορεσμός αύξησης κλινών της πόλεως Ρόδου και Κοινότητας Λίνδου σ' όλο το νησί, όπως ακριβώς και της πόλης της Κώ και της κοινότητας Καρδάμαινας σ' όλο το νησί της Κώ.

Ομοίως πρέπει να γίνει ένας σωστός προγραμματισμός δημιουργία νέων κλινών στα υπόλοιπα μικρότερα νησιά με γνώμονα τον ποιοτικό πλέον τουρισμό.

Η πολιτεία οφείλει να δώσει χωροταξικά σχέδια σ'όλα τ'αναπτυγμένα τουριστικά νησιά με συγκεκριμένες χρήσεις ώστε να σωθεί ότι απέμεινε από την άναρχη τουριστική ανάπτυξη και προσφορά, και όχι αποσπασματικά μέτρα και όρους δόμησης που δεν κάνουν τίποτα άλλο παρά να προωθούν την αυθαιρεσία και την άναρχη οικοδόμηση σε ένα πλαίσιο αβεβαιότητας και ανασφάλειας για οποιουσδήποτε μελλοντικούς σχεδιασμούς.

Στα πλαίσια αυτά κάθε νησί της Δωδεκανήσου θα μπορούσε ν'αναπτύξει την δική του αποκλειστική εναλλακτική πρόταση και μορφή τουρισμού με την δημιουργία της κατάλληλης υποδομής.

- ♦ Η **Ρόδος** και **Κώς** τον θαλάσσιο, τον θεραπευτικό, τον συνεδριακό και αθλητικό τουρισμό.
- ♦ Η **Σύμη** την διατήρηση του παραδοσιακού και γραφεικού χαρακτήρα της με το σύνολο των παραδοσιακών κτισμάτων της.
- ♦ Η **Χάλκη** μπορεί με τον ειδικό συνεδριακό τουρισμό και μέσα από την διεθνοποίηση να δέχεται πολύ κόσμο.
- ♦ Η **Κάρπαθος** οφείλει να αξιοποιηθεί καλύτερα βελτιώνοντας τα έργα υποδομής και επικεντρώνοντας την αύξηση του ποιοτικού της τουρισμού, δίνοντας την κατάλληλη σημασία στην διαφύλαξη της πολιτιστικής και της παραδοσιακής κληρονομιάς που διατηρείται ζωντανή και αναλλοίωτη μέσα από το πέρασμα του χρόνου.
- ♦ Η **Πάτμος** έχει έτσι κι αλλιώς τον θρησκευτικό τουρισμό. Για την Λέρο πρέπει να γίνει η σωστή προβολή για την αύξηση του μαζικού τουρισμού, ώστε να ξεπερασθεί το φαινομενικό πρόβλημα του υπάρχοντος θεραπευτικού ιδρύματος.
- ♦ Το **Καστελλόριζο** δέχεται τουρισμό με κόπτερα και το αεροδρόμιο του θα μπορούσε ν'αξιοποιηθεί για διεθνείς αγώνες.
- ♦ Η **Κάλυμνος** και η **Αστυπάλαια** μπορεί ν'αναπτύξει ειδικής μορφής τουρισμό σχετικό με τις καταδύσεις, ιστιοπλοΐα και το ψάρεμα.

Αυτό που αξίζει να δούμε με σοβαρότητα συνεπώς είναι το είδος και η ποιότητα των επενδύσεων. Έχει ανοίξει η ψαλίδα ανάμεσα στους ρυθμούς ανάπτυξης και ιδιωτικής πρωτοβουλίας και σ'αυτούς της δημοσίας διοίκησης, μεταμορφώνοντας τον τουρισμό σ'ένα γίγαντα που στηρίζεται σε γυάλινα πόδια. Καλύτερες υπηρεσίες από πλευράς της πολιτείας με συνδιασμό την πλήρη αποκέντρωση αρμοδιοτήτων από το κέντρο στα νησιά, δίνει λύσεις στο πρόβλημα. Τα διάφορα Υπουργεία που εμπλέκονται με το τουριστικό προϊόν πρέπει να διοχετεύσουν πόρους και λειτουργίες στην περιφέρεια, αλλά και να δώσουν έμφαση στα απαραίτητα έργα υποδομής, που θ'ανακουφίσουν και θα στηρίξουν την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Η σωστή υποδομή θα φέρει την επιμήκυνση της σεζόν και καλύτερες προϋποθέσεις για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των νησιών μας, αλλά και για την προώθηση ειδικής μορφής τουρισμού.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Σύμφωνα με την από 19/11/86 απόφαση του ΥΠ.ΕΘ.Ο. η πόλη της Ρόδου θεωρείται κορεσμένη. Υπάρχουν όμως και ζώνες Περιοχής Ελέγχου Τουριστικής Ανάπτυξης όπου επιτρέπονται να δημιουργηθούν νέα τουριστικά καταλύματα Α και Α΄ τάξεως από 150 κλίνες και άνω.

Ο αναφερόμενος κορεσμός δεν επιτρέπει την δημιουργία νέων κλινών, η προσθηκών όχι μόνο στην πόλη της Ρόδου αλλά και στον παραδοσιακό οικισμό της Λίνδου. (συνημμένα σχετικό Φ.Ε.Κ.).

Η πρώτη σκέψη όπως προανέφερα είναι να επεκταθεί ο ισχύων κορεσμός σε όλο το νησί.

Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η συγκράτηση της άσκοπης αύξησης των κλινών.

Η δυνατότητα όμως δημιουργίας αύξησης των κοινόχρηστων χώρων των υφισταμένων ξενοδοχείων ως επίσης και διαφόρων υπηρεσιών πρέπει να ενθαρυνθούν μέσα από τους διάφορους νόμους διότι μόνο έτσι θα έχουμε ένα καλύτερο ποιοτικό τουρισμό.

Η δυνατότητα μεταφοράς Συντελεστή Δόμησης σε συγκεκριμένα ξενοδοχειακά συγκροτήματα ίσως δώσει την επιθυμητή λύση.

Ενα άλλο στοιχείο για την ανέγερση τουριστικών καταλυμάτων είναι η θεσμοθετημένη αρτιότητα του γηπέδου (εκτός σχεδίου δόμησης). Με βάση την παράγραφο 2.5. η αρτιότητα για οποιαδήποτε τουριστική επιχείρηση για το νησί της Ρόδου είναι 10.000 τ.μ. (ελάχιστο). Πιστεύω ότι αυτό το μέτρο δεν πρέπει να ισχύει για υπάρχουσες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις που επιθυμούν να επεκταθούν και έχουν αρχικά ανεγερθεί σε γήπεδα 4.000 τ.μ. Το σημερινό μέτρο βάζει φρένο στην ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων μονάδων, όμως η παρέκλυση θα προσφέρει την δυνατότητα στις μονάδες να καταστούν βιώσιμες και ανταγωνιστικές.

Με βάση το ΦΕΚ 557/Β/96 περί "Τεχνικών προδιαγραφών Τουριστικών Εγκαταστάσεων προσφέρεται το τεχνικό πλαίσιο ανέγερσης οποιασδήποτε τουριστικής μορφής εγκατάστασης. Το συγκεκριμένο ΦΕΚ έχει εμπλουτισθεί με διάφορες Εγκυκλίους σχετικά με άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Σήμερα υπάρχει ένα πλούσιο αρχείο προδιαγραφών που συμπληρώνεται συνεχώς που δίνει αρκετές λύσεις.

Αναφορικά με ένα γενικό πλαίσιο δουλειάς στο νησί της Ρόδου όπως έχω προαναφέρει η πολιτεία πρέπει να χορηγήσει ένα Γενικό Χωροταξικό Σχέδιο με δεδομένες χρήσεις γής ώστε οι κανόνες να είναι καθαροί και βέβαιοι. Είναι ο μόνος δρόμος για την καταπολέμηση της παραξενοδοχείας. Οι σημερινοί αριθμοί των κλινών στα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια (βλέπε σχετικό πίνακα) δίνουν την εικόνα του υπερκορεσμού.

Εάν αναλογισθούμε ότι υπάρχει ένα 25% περίπου παράνομες κλίνες καταλαβαίνουμε πολύ γλαφυρά το μέγεθος του προβλήματος.

Οι συστηματικοί έλεγχοι, η εφαρμογή των σχεδίων μελέτης, η εφαρμογή των ποινών, η κατεδάφιση αυθαίρων κτισμάτων από την πολιτεία με συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση είναι τα βασικά εργαλεία για την αντιμετώπιση του χρόνιου προβλήματος της παραξενοδοχείας.

Βεβαίως και με την Υπουργική Απόφαση του Αυγούστου του 1994 έχουν ανασταλεί οι άδειες λειτουργίας πανελλαδικά, των ενοικιαζόμενων

δωματίων και ενοικιαζόμενων επιπλωμένων διαμερισμάτων. Είναι ένα θετικό μέτρο ώστε τα μη κύρια καταλύματα να περιορισθούν στα ήδη υπάρχοντα που κρίνονται αρκετά για να καλύψουν τις ανάγκες που έχουν προσδιορισμό να προσφέρουν.

Με τον έλεγχο και την καταστολή των παρανόμων κλινών προσφέρουμε στο τόπο την προγραμματισμένη ανάπτυξη τουριστική και οικονομική. Χορηγούμε στο περιβάλλον τη δυνατότητα να προστατεύεται από αυθαίρετες επεμβάσεις που σκοπό μόνο έχουν το γρήγορο κέρδος. Μέσα σ' αυτό το πνεύμα οι θεσμοθετημένες ΜΠΕ (παράγραφος 2.6 και 2.7) έχουν μιά ειδική βαρύτητα. Οφείλουμε όλοι μας να τις εφαρμόζουμε και να τις εκτελούμε.

Με την εφαρμογή των ΜΠΕ όχι μόνο προστατεύουμε το περιβάλλον αλλά προσφέρουμε και στην επιχείρηση την αίσθηση του ωραίου, πράγμα που εκλείπει τώρα τελευταία.

Πρέπει συμπερασματικά ο τουρισμός να ξεφύγει από τα στενά πλαίσια της κλίνης - ύπνου.

Ο τουρισμός πρέπει να γίνει φιλοξενία, ποιότητα, μετάλαξη.

Τα έργα υποδομής, ο κοινωνικός εξοπλισμός είναι οι κολώνες που θα στηριχθεί ο "άλλος" τουρισμός.